

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

20 Quomodo fama sit restituenda.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

qui scitur innocens. Secundò, infamatione, quod hoc aliis persuadetur. itaque hæc actio omnino est iniuriosa: atque omne damnum, quod alicui sequitur ex actione in ipsum iniuriosa, est restituendum: ergo, &c.

Dices, Hoc damnum per accidens sequitur. v. g. Infamasti Petrum adulterij; unde præter intentionem tuam factum est, vt exciderit officio vel beneficio, quod ambebat.

102 Respond. Hoc non censeri per accidens sequi; quia etsi non intendebas, tamen labes infamiam quam intulisti, est quædam veluti prava dispositio, moraliter apta impedire varia commoda, & accelerare incommoda; ita vt hæc crebro ex ea sequantur. qui ergo hanc per iniuriam infert, censetur esse causa multa damnorum quæ inde sequuntur.

103 *Quantum restituendum.* Aduerte tamen, non esse tantumdem restituendum, quanti officium vel beneficium iam obtentum valet; (nisi forte obtento priuatus fuisset) sed quanti spes illa obtinendi valebat.

Quid si de crimine vero. Sed maior difficultas est de patefactione criminis veri. Nam Sotus l. 4. de Iust. q. 6. art. 3. ad 4. sentit, damnum, quod hinc sequitur, non esse integre compendandum, sed partem dumtaxat arbitrio boni viri definiendam. Ratio est; quia si ille priuatur officio, vel impediatur ab eo consequendo, id non tam prouenit ob criminis manifestationem, quæ est iniuriosa, quam ob ipsum crimen, quod verè commissum est; manifestatio autem est solum conditio quædam veluti applicans & adducens crimen occultum, tamquam causam principalem, in cognitionem. Hæc sententia non est improbabilis, præsertim cum multi recentiores illam sequantur. contraria tamen est communior, pro qua

104 *Damnum ex infamia vera.* Dico Secundò, Verius videri, eum qui patefactione criminis occulto alteri fuit causa damni, teneri ad integram restitutionem, sicut qui imposuit falsum. Vt, si impediuit à beneficio, ab opimo matrimonio, ab eleemosynis, cum esset probe dignus. Ita Nau. c. 18. nu. 45. & alij passim, qui in genere dicunt, infamatorem teneri ad restitutionem omnium damnorum: nec distinguunt inter crimen falsum & verum. Ratio est; quia est causa principalis (moraliter) illius damni; sicut is qui ignem occultum cineribus detegit, & applicat straminibus, unde vento flante accenditur domus. Deinde ipsum crimen non potest esse causa damni, nisi accedente cognitione. unde quamdiu crimen manet occultum, non potest inferre damnum, & ita se habet ac si non esset: ergo qui illud manifestat, tribuit illi veluti vim nocendi: ergo censetur causa principalis damni secuti.

105 *Est causa principalis.* Dico Tertio, Si quis manifestat crimen occultum, non tenetur ad restitutionem omnium damnorum, sed tantum ad restitutionem illius damni, quod manifestatio illius criminis causa principalis est. Ratio est; quia est causa principalis damni, sicut is qui ignem occultum cineribus detegit, & applicat straminibus, unde vento flante accenditur domus. Deinde ipsum crimen non potest esse causa damni, nisi accedente cognitione. unde quamdiu crimen manet occultum, non potest inferre damnum, & ita se habet ac si non esset: ergo qui illud manifestat, tribuit illi veluti vim nocendi: ergo censetur causa principalis damni secuti.

DVBITATIO XX.

Quomodo fama est restituenda.

106 *Aliquando iuramentum adhibendum, aliquando etiam testes.* Respondeo & Dico Primò, Si crimen falsum disseminasti, debes adhibere omnem industriam, vt falsa illa opinio animis hominum extirpatur: unde teneris illis significare, te deceptum fuisse, aut falsum dixisse, aut etiam mentitum esse, sicut videris opus esse vt erendant; adhibito etiam iuramento, si aliter non putentur credituri, & rei grauitas postulet. Ratio est; quia reuocatio effixæ debet adhiberi.

Sed quid si auditores ne iuranti quidem credere velint, teneberisne testibus confirmare?

107 Resp. Fieri posse vt tenearis; vt docet Sotus l. 4. q. 6. a. 3. præsertim si id sine magno tuo incommodo facere possis; tunc enim vel charitas ad hoc obligaret, imò interdum etiam iustitia: vt si alij haberent aliquas probabiles causas suspicandi, te non ex animo, sed pretio inductum reuocare. Ratio est; quia iustitia obligat vt efficaciter reuoces, id est, eo modo, vt auditores interitò possint debeatque tibi credere; nec habeant occasionem suspicandi rem fictè geri; raro tamè accidit, vt hoc vsu veniat. Nauarro tamen c. 18. n. 45. videtur durum, vt quis aliquando ad testes obligetur. Ratio ipsius est; quia si ne iuranti quidem contra seipsum credere velint, id ex malitia eorum prouenit; itaque mala opinio, quam retinent, censetur non amplius prouenire ex dicto tuo, qui illud satis efficaciter reuocasti, sed ex sua ipsorum malitia, qui sine vlla causa volunt malè de proximo sentire. Idem sentit Pet. Nauarra l. 2. c. 4. n. 378. Sed quod diximus, verius est, ob rationem allatam.

109 Aduerte tamen, si auditores nullam habentes probabilem rationem, nolint tibi siue iuranti, siue testes adhibenti fidem habere, ad nihil amplius te obligari; quia non amplius censeri causa istius prauæ opinionis, sed illorum peruerlitas.

Dico Secundò, Qui crimen occultum alterius manifestauit, quatuor modis potest famam restituere. Primò, si dicat se quidem tale quid narrauisse, sed in eo fuisse mentitum, aut dixisse falsum. Hoc modo restitui posse probatur; quia etsi vno sensu dictum tuum falsum non fuerit, nempe quia erat conforme rei (verè enim commiserat crimen, quod eum commississe dixerat:) alio tamè sensu falsum fuit; idque dupliciter. Primò, quia non fuit conforme legi diuinæ, vt peccatum, quod in Scripturis vocatur mendacium, & falsitas: sicut omne opus bonum, quia conforme legi diuinæ, vocatur veritas. Secundò, Quia non fuit verum veritate publica, licet veritate occulta verum fuerit. Hoc modo reus, cuius crimen est occultum, potest negare se fecisse, quia non fecit publicè, vel ita vt teneatur fateri, & Iudex aliquè condemnans ex allegatis & probatis contra suam priuatam scientiam, pronuntiat illum reum & criminiosum, quamuis verè non sit; quia secundum publicam probationem talis est. Pari modo potest iste dicere, se dixisse falsum, vel mendacium, quia non est verum, secundum publicam scientiam: vt rectè Pet. Nau. l. 2. c. 4. n. 381. Verum, etsi hic modus sit valdè bonus & efficax, tamen ad illud non teneris; tum quia non teneris te infamare, tamquam qui falsum crimen imposueris, cum verum dixeris; tum quia multi putant hunc modum illicitum, vt qui continere videatur mendacium: quorum sententia est probabilis, quamuis contraria sit probabilior.

Secundò, Si dicat deprehendisse, se fuisse deceptum, vel errasse: qui modus est etiam bonus: sed non tenetur eo vt; quia etsi fortasse hoc modo se non infamet, tamen videtur decipere auditores specie quadam mendacij: quod non tenetur facere, imò non potest, secundum Caietanum & Sotum.

Tertio, Si dicat se malè vel iniquè locutum esse de proximo, rogetque vt talem opinionem deponant. verum hic modus parum est utilis apud ingeniosos; inde enim magis confirmabuntur, illum

110 *Quatuor modi fama potest restitui.*

illum crimen commississe. apud simplices tamen sapè est vilis & vsurpandus.

Quartò, Laudando infamatù, & honorificè de eo loquendo, vbi datur occasio. hic modus necessarius est, dum quis non vult vti primo, vel secundo, & tertius esset inutilis vel noxius; sic enim sensum ex vna parte tantumdem famam eius illustrare poterit, quàm ex altera obscurauit. Hunc tradunt Sotus l. 4. de iust. q. 6. art. 3. ad 4. Caiet. q. 62. art. 2. & 72. art. 3. Nauarr. c. 18. n. 45. & multi alij.

Petes, Teneturne infamator reuocare apud eos, quibus ipse non dixit, sed alij, qui ab ipso acceperant, v. g. narraisti tribus, illi verò narrant alijs.

111 Resp. Si ab illis tribus stipulatus est silentium, vel putauit omnino rem tacitam fore, non tenetur nisi apud eos reuocare; quia infamia per illos irrogata, censetur quasi fortuita respectu ipsius. Secus verò si aduertit probabile periculum vltioris infamiae; & maxime si crimen sit falsum, tunc enim si isti non restituant, tenetur tamquam causa: vt rectè Pet. Nauarra l. 2. c. 4. n. 443.

D V B I T A T I O X X I.

Vtrum heredes infamatoris teneantur ad fame restitutionem, si ipse eam non restituit.

112 **R**esp. & Dico Primò, Heredes loco defuncti non teneri ad fame restitutionem. Ratio est; quia hæc obligatio est merè personalis; (non enim est ad aliquid dandum, sed ad aliquid agendum) vt obligatio voti personalis, & restitutionis honoris, orta ex contumelia, quæ non transit ad heredes; cum nullo modo afficiat vel respiciat bona, in quibus ipsi succedunt, sed nudam personam.

113 Dico Secundò, Tenentur tamen ad reparationem damnorum, quæ ex infamia illa secuta sunt. Ita Nauarr. c. 18. nu. 45. & Adrian. quodlibet. 11. Ratio est; quia hæc obligatio non est purè personalis, sed afficit quodammodò bona infamatoris. vnde cum ea affectione seu obligatione perueniunt ad heredes: veluti si defunctus domum alterius per iniuriam incendiasset, heredes tenerentur damnum ex bonis illius rependere.

Dices, Quid si is, qui ratione infamiae damnum passus est, iam obierit?

Resp. Tunc restitutio facienda est heredibus ipsius, quia hi succedunt in omnia iura defuncti; sunt enim hæc veluti partes hereditatis.

Petes, Vtrum defuncto sit fama restituenda.

114 **R**esp. Affirmatiuè, quia fama est bonum, quod homo etiam post mortem censetur possidere. per hanc enim viuit quodammodò in memoria hominum: vnde maxime solent homines appetere famam post mortem, quasi per hanc consequantur quamdam immortalitatem.

D V B I T A T I O X X I I.

Vtrum is teneatur ad restitutionem fame, qui bona fide existimans esse verum & publicum, narrauit & infamauit proximum: Item quid si auditores de alio intellexerint.

115 **R**espondeo, & Dico Primò, Qui hoc modo proximum infamauit apud Superiorem

vel aliam, etiam si fraterna correptionis causa id fecerit, simul atque cognouerit errorem, tenetur ad restitutionem.

Probat; quia qui damnum dedit iniustum in re aliena, etiam absque culpa, vbi cognouerit, tenetur illud reparare, saltem ex charitate, si potest. atqui hic damnum dedit iniustum in fama alterius, vt supponimus. ergo. Item, qui abstulit rem alienam iniuste, quamuis sine culpa, & solùm materialis iniustitia fuerit, tenetur eam restituere simul atque scierit iniuste se abstulisse. atqui hic abstulit iniuste materialiter ergo, &c.

Dico Secundò, Non tenetur eam restituere cum graui suo incommodo: vt, cum propria infamia, vel magno damno fortunarum. Probat; quia sine culpa eam abstulit: ergo non tenetur cum suo graui damno eam restituere; sicut si deprehendas equum vel librum alterius apud te sine tua culpa, non teneris remittere magnis tuis expensis. Pari modo si damnum absque culpa intulisti.

Vbi Aduerte differentiam inter eum qui infamauit proximum cum culpa iniustitiae, & eum qui sine culpa, quòd ille tenetur famam restituere, etiam cum detrimento fame suæ; sicut qui iniuste formali iniustitia damnum intulit, tenetur etiam cum æquali damno suo sarcire; hic verò non tenetur cum notabili damno, sed solùm cum modico, vt prudentia & charitas dictabit.

Dico Tertio, Si is qui ita infamatus est sine culpa infamatoris, interim aliquid damni patiat, impediatur ab officio, beneficio, aut etiam priuetur, non tenetur alter ad restitutionem. Ratio est, quia non est causa huius damni, nisi quatenus est causa infamiae, ex qua hoc damnum est secutum. sed est causa infamiae sine culpa: ergo etiam sine culpa est causa damni inde consecuti; ac proinde non tenetur illud sarcire. Hæc ratio bene probat, si damnum illud secutum sit ex infamia priusquam ille suum errorem retificat, nam tunc sine vlla eius culpa sequitur.

Sed difficultas est, si ille, antequam damnum sequatur ex infamatione, agnoscat suum errorem, & reuocando quæ dixit, possit damnum auertere. Videtur adhuc non teneri, nam communis sententia DD. est, eum qui rem alterius absque sua culpa peremit, si inde non est factus ditior, non teneri ad restitutionem. quia neque ratione rei acceptæ, vt quæ non amplius extet: neque ratione iniustitiae acceptionis, cum in ea non peccauerit: neque ratione contractus, cum nullus interuenerit: quæ tria tantum sunt radices restitutionis ex iustitia debita; vt patet ex dictis cap. 7. dubit. 3. Atqui iste absque sua culpa rem alterius, nimirum famam, peremit. ergo non tenetur lege iustitiae ad eius restitutionem: ac proinde neque ad reparationem damni quod inde secutum.

Dices, aliam esse rationem fame, aliam rerum pecuniarum estimabilium. illa enim solo verbo, absque vllius rei iactura, restitui potest: damnum verò aliarum rerum non potest absque similitudine rerum amissione sarciri. vnde in damno rerum merito lex iustitiae non obligat, quòd sine culpa datum est; ne homo sine sua culpa cogatur se rebus suis spoliare. secus tamen in damno fame, quod sine vilo detrimento sarciri potest.

Resp. Hoc argumētum bene probare, in damno fame esse maiorem obligationem charitatis; quia charitas

116
No tenetur cum graui suo incommodo.

117
Neque de damno secuto.

An teneatur de damno no secuto.